

Impressie bijeenkomst 'Is religie van rechts?'

Nieuwjaarsbijeenkomst De Linker Wang

Hoe moet links reageren op de rechtse claim van de zogeheten joods-christelijke traditie? Deze vraag stond centraal tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van De Linker Wang op 18 januari 2020. Na een inleiding door bestuurslid Job de Haan reflecteerden theoloog Alain Verheij en Tweede Kamerlid Wim-Jan Renkema op de kwestie. 'Politiek is een waardenstrijd.'

Kathinka Minzinga

Foto's:
Bas Joosse

Volgens Verheij heeft een omslag plaatsgevonden: van een afkeer van het christelijk geloof door babyboomers in de jaren zestig en zeventig, naar een voorzichtige nieuwsgierigheid bij nieuwe generaties nu. Reageert de linkervleugel van het politieke bestel daar negatief op, dan loop je het risico dat je goedwillende gelovigen in de armen drijft van PVV of FvD die ze met een beroep op een 'joods-christelijke identiteit' welkom heten.

Nostalgisch verlangen

Wat mankeert er aan de claim op de christelijke identiteit? In een onderzoek van het Meertens Instituut zijn de Tweets van Wilders onderzocht die daarover gaan. Wat blijkt? De christelijke wortels worden alleen aangehaald als het gaat om het zich afzetten tegen de Islam en om vanuit angstgevoelens in te spelen op een nostalgisch verlangen. Nergens wordt inhoud gegeven aan christelijk geloof. Baudet bewijst lipdienst maar komt aan de inhoud ook niet toe. Hij gaat echter nog verder door aan te sluiten op een kerkelijk beleven van de jaren vijftig: patriarchaal, tegen abortus, transgenders en homoseksualiteit. Alain Verheij waarschuwt links: neem gelovigen serieus, engageer die kracht en maak dankbaar gebruik van het maatschappelijk kapitaal. De relevantie van linkse politiek en levensbeschouwing gaat toenemen, maar heb als links dan wel oog voor levensbeschouwing in al zijn diversiteit.

Wim-Jan Renkema krijgt het woord. Hoe kan het gebeuren dat rechts het christendom claimt? Vanuit het frame dat de waarden vrijheid en gelijkheid christelijke waarden zijn, wordt de bedreiging daarvan

door de Islam tot bedreiging van het christendom en Nederland gemaakt. 'Dit terwijl het christendom zelf slavernij, kolonialisme en de Holocaust heeft voortgebracht.' Cultuurchristendom bestaat naar Renkema's smaak niet. 'Geloof is persoonlijk, christen zijn is radicaal en omvat navolging en lijden. Als christen ben je gericht op de ander.' In de politiek lijkt het vaak dat de samenwerking sterk is gericht op het 'ik', meent het

'Zelf spreek ik collega-politici van CDA en ChristenUnie in Kamerdebatten aan op christelijke waarden'

Kamerlid. 'Het leven is een eigen project, gericht op succes, opleiding, concurrentie. Daarmee staan mensen enorm onder druk. Het draait om de economie van het 'ik', dit sluit aan bij een economisch rechts verhaal.'

Waardenstrijd

'Persoonlijk sta ik voor compassie en empathie. Ik identificeer mezelf als christen. Oude woorden uit de traditie als 'omzien naar elkaar' en 'zorg voor de zwakken' kan ik gebruiken in het politieke debat over bijvoorbeeld de participatiewet.' 'We hebben binnen de fractie een goed debat gehad over de vraag in welke mate religie zichtbaar mag zijn in de publieke ruimte. Mag bijvoorbeeld een moslima als politieagent haar werk met een hoofddoek uitoefenen? En tweede voorbeeld: mag er publiek geld naar bijzonder onderwijs? In de Tweede Kamerfractie is er waardering dat ik mijn eigen levensbeschouwing inbreng. Er is ook voldoende waardering voor de bijdrage die religie voor de maatschappelijke cohesie kan hebben.' Het antwoord op de vraag 'wat is een christen' kun je volgens Renkema alleen persoonlijk geven. 'Als je denkt 'christelijk' te kunnen beschrijven als een objectief

'Neem gelovigen serieus, engageer die kracht en maak dankbaar gebruik van het maatschappelijk kapitaal'

en collectief gegeven, dan word je gewogen en krijg je vragen als 'en dát noem je christelijk?', zegt hij. 'Ik bepaal vanuit welke waarden ik wil werken, zoals bijvoorbeeld empathie en vrijheid. Keuzes zijn niet allemaal gelijk. Politiek is een waardenstrijd.' De verdienste van de secularisatie is dat je als mens waarden in vrijheid kunt kiezen en gewetensvolle beslissingen kunt nemen. Heeft links hier genoeg in te brengen? Renkema: 'Wij kunnen de vragen benoemen en daarnaast de vraag stellen: wat bindt ons samen en kunnen we ook anders kijken naar de samenleving, anders dan vanuit het dominante perspectief van een volstrekt zelfredzaam individu. Wat daarin ook geldt: niet alleen de bijdrage aan de economie maakt je tot mens.'

Diepte

Binnen GroenLinks wordt gehamerd op individuele keuzevrijheid, maar moeten we niet ook onze beperktheid en afhankelijkheid kunnen erkennen, zoals bijvoorbeeld bij het debat over voltooid leven, zo klinkt een kritische vraag vanuit de zaal. Renkema antwoordt: 'Als ons mensbeeld is dat het gaat om succesvol leven, dan past het goed dat we in het eindhoofdstuk ook regisseur

zijn. Maar het leven is niet alleen dat, er mag ook ruimte zijn voor gebrokenheid. De mens staat nooit op zichzelf.' Renkema geeft aan dat hij de term 'joods-christelijke cultuur' niet gebruikt omdat hier twee verschillende godsdiensten aan elkaar gekoppeld worden, wat historisch lastig is, vaak gericht op uitsluiting van anderen. En dat staat haaks op zijn eigen idee van wat christelijk is. 'Levensbeschouwing is een betere, inclusievere term. Zelf spreek ik collega-politici van CDA en ChristenUnie in Kamerdebatten aan op christelijke waarden, omdat ik zelf ook geïnspireerd ben vanuit deze traditie. Ik merk dat ze er gevoelig voor zijn en dat het debat op die manier meer lading en ook levensbeschouwelijke diepte krijgt.'

Blijf trouw

Volgens Alain Verheij hebben linkse politiek en levensbeschouwing samen een belangrijke toekomst, omdat een op verandering gerichte politiek vaak door diepere waarden gedreven wordt. 'Dat heeft te maken met de diepste overtuigingen van mensen, hun geloof en hun bewogenheid. Blijf daarom trouw aan het verhaal dat je te vertellen hebt.'

Alain Verheij ziet een toekomst voor linkse politiek en levensbeschouwing

Vacature hoofdredacteur De Linker Wang

Vanwege het vertrek van Theo Brand als hoofdredacteur van dit magazine in de zomer van 2020, is het bestuur van De Linker Wang op zoek naar een nieuwe hoofdredacteur. Heb je interesse in deze functie of ken je iemand die mogelijk in het profiel past? Bekijk de vacature op www.linkerwang.nl.

Mededeling

Wegens persoonlijke omstandigheden is er deze keer geen column van Margrietha Reinders.